

Se več krivomarkiranih ali popolnoma falsificiranih bankovcev prišlo med ljudi ter jim prizadelo še večjo škodo.

Mi stojimo na stališču, da je dosednji korak v valutni preosnovi samo začetek. Naše načelo je prejšnje to-le: Valutno preosnovo mora rešiti parlament in sicer tisti ljudski zastopniki, ki jih bo volilo ljudstvo in ki bodo tvorili ustavotvorno skupščino. Mi ne odobravamo od liberalcev in socialnih demokratov določenega razmerja 1:4. V sobotni seji Narodnega predstavništva v Beogradu je nekdanji minister Svetozar Pribičević javno vprašal našega voditelja ministra dr. Korošca, ali on odobrava razmerje 1:4, in dr. Korošec je javno odgovoril: Ne, jaz ne odobravam.

Ne samo da sedanja vlada v valutni preosnovi ni nič storila zoper ljudstvo in njegove pravice, marveč je nastopila za obrambo ljudskega imetja. Pretekli teden je ministrski predsednik Stojan Protič očitel prejšnji vladi, da je pri markiranju avstrijskih bankovcev na goljufivi način odvzela ljudstvu 20% njegovega denarnega imetja v iznosu 1 milijarde kron. Demokrati so kar zajekali boleli, ko jim je sedanji ministrski predsednik to ogromno goljufijo in nesramno odiranje ljudstva očitel v javni seji Narodnega predstavništva. Dokazal jim je to z akti iz finančnega

ministrstva, iz katerih se vidi, da je prejšnja vlada odvzela ljudstvu eno petino njegovega denarja pod prevezo, češ, da je preveliko bankovcev med ljudmi in da je torej število papirnatega denarja, ki je v rokah ljudstva, treba zmanjšati, za eno petino. Teh 20 procentov, ki jih je prejšnja vlada ljudem odvzela pri markiranju, ni nameravala dati nazaj. Ona ni nikdar določila, da odvzeti denar smatra za prisilno državno posojilo, ki se bi moralo vrniti. Ona je ljudem eno petino denarja naprosto odvzela, ga porabila in potrošila in ga tudi nikdar ne bi dala nazaj. Zato ga pri zamenjavi denarja, ki se je zdaj izvršila, tudi ni dala nazaj, ker ga je do zadnjega izdala. In tu je sedanja vlada posegla vmes. Sedanja vlada je preprečila, da bi se ogromna goljufija demokratske vlade bila do konca izvršila nad našim ljudstvom in njegovim premoženjem. Ona je določila, da dne priznanice, ki so jih ljudje pri markiranju dobili za odvzeti 20% ne smejo kratkoma propasti, marveč se morajo tekom časa ljudem izplačati. Proglasila je namreč omenjene priznanice za državno posojilo, za katero se bodo ljudem izplačevale obresti in katero se bo tekom par let ljudem vrnilo. Zato moramo tudi z ozirom na naš denar reči: Hvala Bogu, da je profinjensko in slovenskemu kmetu sovražno vladno demokratov in socialistov vzela februarška zima!

Socialni demokratje in kmet.

Socialni demokratje se zaganjajo z vso silo v kmetstvo ljudstvo in ga hočejo pridobiti v svoje rdeče vrste. Osnovni so že „Kmetstvo delavsko zvezo“, za kmete in kmetске delavce. Pravijo, da so samo proti veleposostvom, majhna posestva pa da hočejo pustiti na miru in jih celo ščititi.

Toda socialna demokracija je načelna sovražnica kmetskega stanu. Socialna demokracija hoče, da se odpravi zasebna last premoženja, tudi zemlje; vsa zemlja bodi last države, skupna last vseh. Tako je mednarodni shod socialistov v Londonu leta 1890 sklenil: „Vse zemljišče se izpremeni v skupno last.“ Svoj cilj, spremeniti vse zasebno premoženje v skupno lastnino, pa bi dosegli samo, če bi bilo na njihovi strani dovolj socialnodemokratskega delavskega proletarijata. Tedaj bi socialistični delavci lahko zavladali nad vsemi drugimi stanovi, jim vzeli vse premoženje in spremenili v skupno last. Zato hočejo, da bi bilo čedalje več socialnodemokratskega delavstva, da bi bili tem močnejši in bi tem prej zavladali. Tu pa jim je na poti kmet, ki hoče imeti svojo zasebno lastnino in ljubi svojo zemljo in noče skupne lastnine. Zato mora kmet priti na nič, mora izgubiti svojo zemljo in priti k nam delavcem v tovarne in rudnike, da pomnoži naše vrste in našo moč! Cim več je kmetov, tem manj je nas delavcev, tem manjša bo naša moč; čim manj bo kmetov, tem več bo nas delavcev in tem prej pride tisti zlati čas, ko se mi delavci polastimo vsega zasebnega premoženja in bo vse skupno, vse naše!

Tak je račun socialne demokracije glede kmetov. Zato je razumljivo, da so se glavni voditelji socialnih demokratov zmirom izražali proti kmetu. Bebel je govoril v nemškem državnem zboru 27. aprila 1894: „Mi ne moremo in ne bomo majhnega posestnika rešili!“ Leta 1895 so na socialnodemokratskem zborovanju v Vratislavi govorili tudi o kmetijskem programu, da bi pridobili kmete. Pa so slednjič ta program z veliko večino zavrgli. Povedali so, zakaj: „Ker ta program obljublja kmetom izboljšanje njihovega položaja, torej okrepitev zasebne lasti.“ Njih voditelj Schipfel je tedaj rekel: „Kmetu se ne sme pomagati, za kmeta se ne smejo skleniti varnostne povelje. Kmet se mora priti bolj v bedo in pomanjkanje kakor se bo komaj prišel v našo armado (med socialistično delavstvo). Glavno nemško glasilo socialnih demokratov „Vorwärts“ je pisalo dne 6. decembra 1891: Niti v misel nam ne pride, da bi podpirali kmete, če si hočejo ohraniti lastninsko pravico do zemlje. Zetev ne pripada kmetom, ampak vsem ljudem: lastninske pravice do zemlje nime nihče.“

Liebknicht, voditelj socialnih demokratov je priznal, da največja ovira proti razširjanju socialne demokracije obstoji v neomahljivi ljubezni kmetskega stanu do doma in vere pradedov. „In že se je bilo bati“, je naglašal, „da se vsi naši poskusi razbijajo na tej oviri; prišla pa je od drugod pomoč in o je konkurenca Amerike, ki je s svojim žitom povzročila krizo v kmetiskem gospodarstvu, le tej konkurenci se namo zahvaliti, da propada kmetški stan in z doma poginani kmetje bodo naši stranki dober prirastek.“

Amerika je namreč začela uvažati v Evropo svoje žito po veliko manjši ceni, kakor se bile pri nas. Mogla je to, ker je v Ameriki zemlja cenejša, potrebuje manj obdelovanja in so tudi prevozni stroški žita neznatni. S tem je narekovala cene tudi našemu žitu. Naši kmetje so morali prodajati žito po tako nizki ceni, da s tem nikakor niso mogli poriti stroškov za pridelovanje žita. Če bi šlo to naprej bi bil kmet uničen. In tega se je veselila socialna demokracija!

Prej imenovani socialistični vodja Bebel je rekel na zborovanju v Monakovem poln sovražstva do kmeta: „Zopet se torej uresničuje, da ni bolj samoljubnih, bolj brezobzirnih, bolj surovih, pa tudi bolj zabitih ljudi ko naši kmetje.“ 27. avgusta 1897 je rekel isti Bebel v nemškem državnem zboru: „Ni bolj nizkotržnega in bolj nesramnega oderuha delavstva ko je kmet.“

Prej imenovani socialistični vodja Bebel je rekel na zborovanju v Monakovem poln sovražstva do kmeta: „Zopet se torej uresničuje, da ni bolj samoljubnih, bolj brezobzirnih, bolj surovih, pa tudi bolj zabitih ljudi ko naši kmetje.“ 27. avgusta 1897 je rekel isti Bebel v nemškem državnem zboru: „Ni bolj nizkotržnega in bolj nesramnega oderuha delavstva ko je kmet.“

Vprašanje agrarne reforme.

Ivan Dolinšek.

Ze skoro poldrugo leto je preteklo, kar se je v prvi slišalo o izvedbi agrarne reforme. Marsikdo si je že v duhu predstavljajal krasno posestvice, ki si ga bo uredil iz enega ali drugega dela kakega veleposvesta. Vojni invalidi, vdove in sirote, koroški bojevnik in jugoslovanski prostovoljci so se že pošteno pripravili, kdo izmed njih pride pri razdelitvi kot prvi v posest. Skoro vse časopise pa zdaj o tem lepo molči in upati je, da bodo pri orijentaliski počasnosti naših vlad pretekla še desetletja, predno se bo vse to izvedlo. Res je, da se pri tem velevažnem vprašanju potrebuje časa, preudarka in zopet časa, res pa je tudi, da nobena od dosedanjih vlad ni pokazala pravih nikake volje za kako resno delo. — Danes pa je na krmilu vlada, od katere pričakujemo kar največ, zato upamo, da se bo prejšnje začela baviti s tem velevažnim vprašanjem ter ga v doglednem času izvedla. Mi si pa oglejmo nekatera načela, ki jih morajo naši poslanci pred vsem upoštevati.

1. Kakšna vrsta posestev so za državo najboljše?

Dokazano je, da je z gospodarsko-političnega stališča najbolje, ako imamo v državi zmes velikih, srednjih in malih posestev, srednja in mala naj bodo v večini. Velika posestva se pečajo intenzivneje z živinorejo. Izboljšanje naše živinoreje se ima v prvi vrsti zahvaliti veleposostvu. Mali posestnik se ne more baviti z umno vzgojo živine iz raznih vzrokov, ki so: preozgodnja uporaba živine za vprego, pomanjkanje krme, paše in dobrih hlevov. Relativno večja množina veleposostev je pa za državo pogubonosna, ker se nahaja na teh preveč odvisnosti in ker se na manjših posestvih zemlja dosti bolje izrablja. Važno je z gospodarskega stališča tudi to, da potrebujejo večja posestva veliko manjšo upravno glavnico. N. pr. če velja posestnika z 10 ha zemlje postavitev gospodarskega poslopja 20.000 K, ne bo veljalo posestnika z 100 ha zemlje 10 krat 20.000 K, temveč k večjemu 3 — 5 krat 20.000 K. Ker se torej tu uporabi manjša množina glavnice, je ostane še za razne zboljšave posestva več na razpolago. Tudi produkcija življenjskih potrebščin je na veleposostvu cenejša, ker se tu zemlja obdeluje večinoma s stroji, ki delajo vsekakor cenejše. Z gospodarskega stališča bi bilo torej najbolje, ako bi bilo pri nas samo veleposostvo, ker bi tu vsa kmetijska produkcija bila najcenejša; z gospodarsko-političnega stališča pa, da se izrabijo vse delavne sile našega naroda in prepreči izseljevanje najboljših delavnih moči, so pa mala posestva pri nas najumestnejša.

2. Kako se naj vse to izvede pri nas?

Pri nas se moramo držati pred vsem zlate sredine, velika napaka bi bila, ko bi razdelili tudi vsa srednja posestva, ker bi se s tem revščina šele povečala, umno gospodarstvo pa naravnost uničilo. Velikost posestev, ki naj pridejo do razdelitve, je najprimernejša ta, ki jo zahteva naša stranka. Večje posestvo vsako gospodarsko neugodno dosti lažje preneša, med tem ko vsaka, še tako mala vremenska neugoda manjšega posestnika v živo zadene. Tudi bi se pri prevelikem razkosanju zavleklo v kmetске kroge elemente, ki se smejo prištevati vse drugam, samo k

Dr. Brložnik je živel v našem trga pravca to dušaske življenje samotarskega posebnega, ki je poznal le izvrševanje svojega stanovskega poklica, petelinovo pečenko, polje vina in prijateljstvo do svojega nočnega spremljevalca, bernhardinega Bunduša.

Zgodilo se je pa, da je posehit trg, v katerem je nekočeno bival dr. Brložnik. Že nekaj let, dekanov prijatelj, višji sodnijski uslužbenec Velrnjak. Pa je posvetil s povestjo o svojem nekdanjem znanu izza višjih šolskih let, dr. Brložniku vsaj nekoliko v predzgodovino doktorjevega obdobja. Zaupal je tržanom, da je bil g. zdravnik na visoki soli prav navaden človek, ki je bil navezan po vzgledu svojih sotovarišev na zabavno družbo. Da, celo dokaj priljubljen je bil v družbi kot dober pavec, zabavnik in burkač.

Kot sin bolj siromašnih kmetških staršev je gladoval in bil navezan na razne podpirne milodare, dokler se mu ni posrečilo seznaniti se v Gradcu z neko trgovčevno rodbino.

Prijazni in darežljiv slovenski trgovec je povabil mladega Brložnika k svoji bogati mizi. Medicinac Tone je bil kar naenkrat glede prehrane preskrbljen. Kot povračilo za vsaki dan obilno pogrnjeno mizo je podučeval trgovčevno mlado soprogo v slovensčini. Trgovec, Brložnikov gostitelj, je že bil precej prišten rodoljub, njegova žena pa je bila še mladostna in živeča sta v zakonski sreči in zadovolju, a brez otrok. Po Brložnikovem prihodu v trgovčevno rodbino se je pa s časom zgodila prav človeška in vsakdanja storja. Trgovčeva mladolična soproga se je zaljubila na smrt v mladega učitelja Tonea, ki je njeno ljubav vse drugače razumel in jej odgovarjal kakor njen za ljubimkanje že starostno precesni mož.

Je že pač navada pri bolj starikavih zakonskih možeh, ki imajo mlade žene, g. soprogo niti slutiti ni, kaj da se godi za njegovim hrbtom med ženko in Toneom pod krinko marljivega učenja slovensčine. Pri vsej srčni nezvestobi pa gospa trgovčeva ni bila nikakoli umazana dejanska zakonolomka, ampak vdnja

la se je le miadostnemu ljubimkanju. Pri tej plamteči ljubezni do nad vse drugega Tonea se je pa vzbudila s časom v gospe zavest, da je njena nedovoljena ljubezen brez cilja. Vgriznila jo je še vest, ki jej je očitala črno nevhvaležnost napram možu, kateri jo je pobral s ceste, jo vzel za ženo in jo obsipoval z vsestranskim izobiljem tudi sedaj, ko je zahrbito kršila zakonsko zvestobo. Zavest mladostne — breziljne ljubezni in pekoča vest ste rodili v ženskem srcu sklep: Konec ti življenje s smrtno. Za ta svoj sklep je znala pregovoriti tudi svojega v ljubezni do nje gorečega medicina Tonea. Zgovorila in sklenila sta, da pojdeti oba naenkrat iz tega sveta in sicer potem zastrupljenja. Trgovka je tudi zamislila v ženski premetenosti način, kako se bosta zastrupila.

Poznala je znanega lekarnarja, kateremu je bila poznata trgovčeva rodbina in s katero je tudi obdelaval. K temu je stopila v lekarno in ga prosila o strege strupa za domača dva psička, ki sta že stari kava, bolelna in je nevarnost, da bi kje ne zbolela na steklini.

Lekarnar je poslušal povest lepe trgovke o zastrupljenju psičkov, zmajeval z glavo, si gladil v resnem preudarku brado, si potegnil z roko po čelu, se nasmehnil pritajeno in začel z napravno smrtonosnega strupa. Ko je bil gotov, je oddal dva praška trgovki z zadržilom, da jej zaupa kot dobri znanci pač najhujši strup — strihnin, ki učinkuje smrtno takoj po zavžitku. Z zahvalo je shranila gospa strup in odšla domu.

Doma jo je že čakal ljubimec Tone. Začela sta takoj s predpravami za to poslednjo rajžo žalostno. Gospa je napisala na soproga poslovilno pismo, Tone pa je skrbno zaklenil duri sobe in navrh je še navlekel pred vrata omare in mizo, da bi ne mogel vdreti k samomorilecema kak nepoklicanec še predno bi ju objela majka smrt.

Kako sta se vedla, kaj sta vse počela naša na smrt poljubljena samomorilca in kako sta se poslavl-

ljala med seboj pred zavžitkom strupa, o tem molčijo poročila, ker tozadevnih skrivnosti ni izdala ne gospa trgovčeva, še manj pa Tone.

Toliko je gotova resnica, da sta izpila strup na črnem visu in oba naenkrat. Na to sta sedla v tesnem objemu na divan, v trdem prepričanju, da ju preseli smrt iz tuzetnega minljivega in nedovoljenega objema v raj na onem ta drugem svetu, kjer bi naj zavladala med njima sama večna ljubav brez konca in kraja. Nista se zibala dolgo v objemu, strup je učinkoval. Rogovili ter premetovati se jima je začelo po že odu in črevesih. Tulilo ter krulilo jima je po trebuhu kot bi presipaval orehe, a brez smrtnih bolečin, samo bolj neznatno je začipalo po črevesih sedaj ednega, pa zopet drugega. Smrti ni bilo, da si sta bila že vsa potna od smrtnega strupa; pač pa sta njima želodec začela izvrševati svojo naravno dolžnost. Samomorilca sta začela bruhati, bljuvati in metati iz sebe kakor ognjenik, v katerem sta se kuhala ter vrela zemlja in kamenje že stoletja. Ljubinec sta bila sedaj uverjena, da bosta izbruhala še duši in da jima že podaja smrt, roko in ju poriva preko praga življenja v — večnost. Človeški ognjenik želodec je le bruhal v jedno-mer. Smrti ni bilo. Strašni so bili ti negotovi trenutki čakanja za mladostni žrtvi.

Iz samega smrtnega pričakovanja in strahu je vzdramil samomorilca truš, ropot in klici pred durmi. Nepoklicani posetniki so pritiskali na kljuko in zahtevali podpah vrat in vstop v imenu postave. Vrata so bila zabarikadirana z omarami in mizo, kako bi naj smrtno zastrupljen človek kar na mah odstranil te barikade. Vrata so pa vendar odnehala sili moških rok, prevrnile so se proti vlomilec omare in miza z ropotom. Pred se vedno bruhačoca samomorilca so stopili: trgovec, lekarnar v krohotu in smeahu ter policija.

Dalje prihodnjič.